

'Jackmanii' ja sen sisarlajikkeet samasta kylvöstä olivat ensimmäisiä risteymiä, joissa eurooppalaista kärhää risteytettiin aasianlaisen kanssa. Jackmanii-Ryhmän kärhöt ovat "oikeita", sinisiä kärhöjä. Jackmanii-lajikkeilla on lautasmaiset avoimet kukat, joiden koko on 8–28 cm. Nämä ovat hyviä puutarhakasveja, kunhan juuristolla on tarpeeksi multaa ja riittävästä kastelusta huolehditaan. Isokukallisten kärhöjen pääkukinta-aika on elokuu.

Toinen isokukkaisten kärhöjen ryhmä on loistokärhöjen Patens-Ryhmä. Sen lajikkeita löytyy kukkivana jo kesäkuussa. Osa ryhmän lajikkeista viihtyy hyvin puolivarjossa tai jopa varjossa. Patens-Ryhmän kukkien halkaisija on yhtä iso kuin Jackmanii-Ryhmän.

Vuoden 2015 aikana tulemme kirjoittamaan kärhöistä ja kärhöpuutarhoista Sorbifoliaan. On myös tärkeää tutustua kärhöihin luonnossa, kärhöpuutarhoissa ja esimerkiksi Porvoon kärhöpuistossa. Toivokaamme oikein kasvullista ja onnellisen kukkarikasta kärhövuotta 2015!

Jackmanii-Ryhmä 'Jackmanii Purpurea' ja Patens-Ryhmä 'Madame Le Coultre'

www.dendrologianseura.fi

Dendrologian Seuran julkaisuja voi tilata

Kirsi Koposelta sähköpostilla kirsikop@saunalahti.fi

Seuran julkaisuja myy myös verkkokirjakauppa Tiedekirja.

DENDROLOGIAN SEURA

Kärhöt (*Clematis*) – vuoden puusuku 2015

Börje Fri

Aika on kypsä kärhöjen (*Clematis*) köynnöskasvisuvun esittelylle. Kärhöt viihtyvät meillä hyvin ja niitä harrastaja voi Suomesta hankkia. Erilaisia kärhöjä on runsaasti, lajikkeet mukaan lukien tuhatkunta. On olemassa hyvin paljon helppohoitoisia kärhöjä parvekkeelle, puutarhaan ja puistoon. Kärhöistä tunnetaan erityisesti todella komeat, isokukalliset lajikkeet.

Suomalainen luonnonkärhö

Maamme ainoa oma kärhö on siperiankärhö (*Clematis sibirica*). Huolimatta talvenkestävyydestään Lappia myöten, se on kuitenkin hyvin harvinainen ja kasvaa vain kolmella paikalla: Lapväärtissä, Lieksassa ja Tervolassa.

Kasvutapa on liaanimainen, useimmiten siperiankärhö nousee metsäkuusen (*Picea abies*) oksille, mutta Tervolassa vain rungon tyviosaan. Yhdellä taimella voi olla useampia pitkiä versoja, jotka kasvavat 2–3-metrisiksi. Lehdet muistuttavat hyvin paljon valkovuokon (*Anemone nemorosa*) siroja lehtiä. Kukat ovat valkoisia kelloja, joiden halkaisija on 4–6 cm. Kukkien muoto ja koko voivat vaihdella saman esiintymän yksilöiden kesken. Siperiankärhö on Suomessa rauhoitettu.

Clematis sibirica

Clematis alpina

Pienikukkaisia kärhöjä samaan ryhmään kuin siperiankärhö kuuluvat myös alppikärhö (*Clematis alpina*), pagodikärhö (*C. chiisanensis*), magnuksenkärhö (*C. fauriei*), koreankärhö (*C. koreana*), kruunukärhö (*C. macropetala*), ohotankärhö (*C. ochotensis*) ja turkestaninkärhö (*C. turkestanica*). Varsinkin alppikärhöistä löytyy

todella runsas määrä puutarhalajikkeita, tarha-alppikärhöjä (*C. Atragene*-Ryhmä). Kaikki nämä kärhöt ovat kauniita ja helppohoitaisia.

Perennamaiset, ruohovartiset kärhöt

Kaikki kärhöt eivät ole puuvartisia, vaan osa on ruohovartisia ja perennamaisia. Niihin kuuluu kellokärhö (*Clematis integrifolia*), jonka kasvukorkeus on 60–100 cm. Useimmiten kukat ovat sinisiä, mutta on myös valko- ja punakukkaisia lajikkeita, tarhakellokärhöjä (*C.*

Clematis mandshurica

integrifolia-Ryhmä).

Kellokärhö liittyy myös tiukukärhöihin (*Clematis* × *diversifolia* = *C. integrifolia* × *viticella*, *C.* × *eristemon*), jotka ovat siis syntyneet kellokärhön ja viinikärhön (*C. viticella*) risteyminä. Ne ovat noin 1,5–2 m korkeita, pitkä- ja komeavartisia. Tiukukärhöt eivät köynnöstä, vaan pikemminkin nojaavat ympäristöönsä ja vieruskasveihin tai tukeen. Perennamainen on lisäksi 1,5–2 m korkea mantšuriankärhö (*Clematis mandshurica*), joka kukkii runsaasti heinä–elokuussa valkoisin pienin kukin. Ennen mantšuriankärhöä kukkii pensaskärhö (*C. recta*), joka tekee noin metrin pitkiä versoja.

Viinikärhöt

Viinikärhö (*Clematis viticella*) ja sen monet lajikkeet, tarhaviinikärhöt (*C. viticella*-Ryhmä), ovat erinomaisia puutarhakasveja. Ne kasvavat melko korkeiksi, 2–5 m. Viinikärhö on eurooppalainen laji, jonka kukat ovat nuokkuvia, violetinsinisiä kelloja. Kukien väri vaihtelee valkoisesta violetinsiniseen, punaiseen ja melkein mustaan. Kiinankeltakärhö (*Clematis tangutica*) ja useat tarhakeltakärhöt (*C. tangutica*-Ryhmä) ovat poikkeuksellisesti kelta- ja kellokukkaisia. Niiden varret ovat 2–5 m pitkiä.

Viticella-Ryhmä 'Madame Julia Correvon'

Tuoksukärhö (*Clematis flammula*), tuottaa valkoisia tuoksuvia kukkia. Risteyttämällä viinikärhön kanssa on saatu tähtikärhö (*C. × triternata*), jonka kukat ovat voimakkaan mantelintuoksuisia. Lyhtykärhö (*Clematis texensis*) ja tarhalyhtykärhöt (*C. texensis*-Ryhmä) ovat matalia liaaneja, joiden kukat ovat hyvin viehättäviä. Suurin kärhömmme lienee saksankärhö (*Clematis vitalba*), joka nousee 5–10 metrin korkeuteen. Se kukkii valkoisena elo–syyskuussa. Lumikärhölaji 'Paul Farges' on saksankärhön ja kiinanlumikärhön (*C. potaninii*) risteymä.

Isokukalliset kärhöt

Isokukallisia kärhöjä kutsutaan yhteisnimellä loistokärhöt. Tunnetuin loistokärhö lienee 'Jackmanii', *Clematis* Jackmanii-Ryhmän ensimmäinen lajike, joka syntyi Jackmanin taimistossa Wokingissa Englannissa. Siinä *C. lanuginosa*-Ryhmän loistokärhö pölytettiin viinikärhön (*C. viticella* 'Atrorubens') ja tiukukärhön (*C. × diversifolia* 'Hendersonii') siitepölyllä. Vuonna 1862 nämä kylökset kukkivat ensimmäistä kertaa ja tästä alkoi uusi vaihe maailman kärhöharrastuksessa.